

กรมราชทัณฑ์

คู่มือตัวอย่างความสำเร็จ
การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

คำนำ

สำนักงาน คณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงบประมาณ กระทรวงมหาดไทย กองทัพอากาศ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศไทย ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้จัดให้มีการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ตัวอย่างความสำเร็จของบุคคล ชุมชน และองค์กรภาครัฐและธุรกิจที่ได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการองค์กร จนประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

จากการประกวดผลงานฯ ที่ผ่านมามีกรมราชทัณฑ์ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง ซึ่งเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างให้แก่ หน่วยงาน/องค์กร รวมทั้งบุคคล

ทั่วไปที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ความสำเร็จ สำนักงาน กปร. จึงขอความร่วมมือกรมราชทัณฑ์ จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยในเบื้องต้น สำนักงาน กปร. ได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง เพื่อเป็นคู่มือให้กับหน่วยงาน/องค์กร และผู้ที่สนใจได้เข้าใจและมองเห็นภาพการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการสร้างหน่วยงาน/องค์กรให้เข้มแข็ง เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการบริหารจัดการภายในหน่วยงาน/องค์กรเหมือนกรมราชทัณฑ์

สุดท้ายนี้ สำนักงาน กปร. ขอขอบคุณกรมราชทัณฑ์ เป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและรูปภาพในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือคู่มือตัวอย่างความสำเร็จฯ เล่มนี้ จะเป็นแนวทางในการพัฒนาและการบริหารจัดการภายในหน่วยงาน/องค์กร ให้เข้มแข็งต่อไป

สำนักงาน กปส.

กรมราชทัณฑ์ องค์กรแห่งความพอเพียง

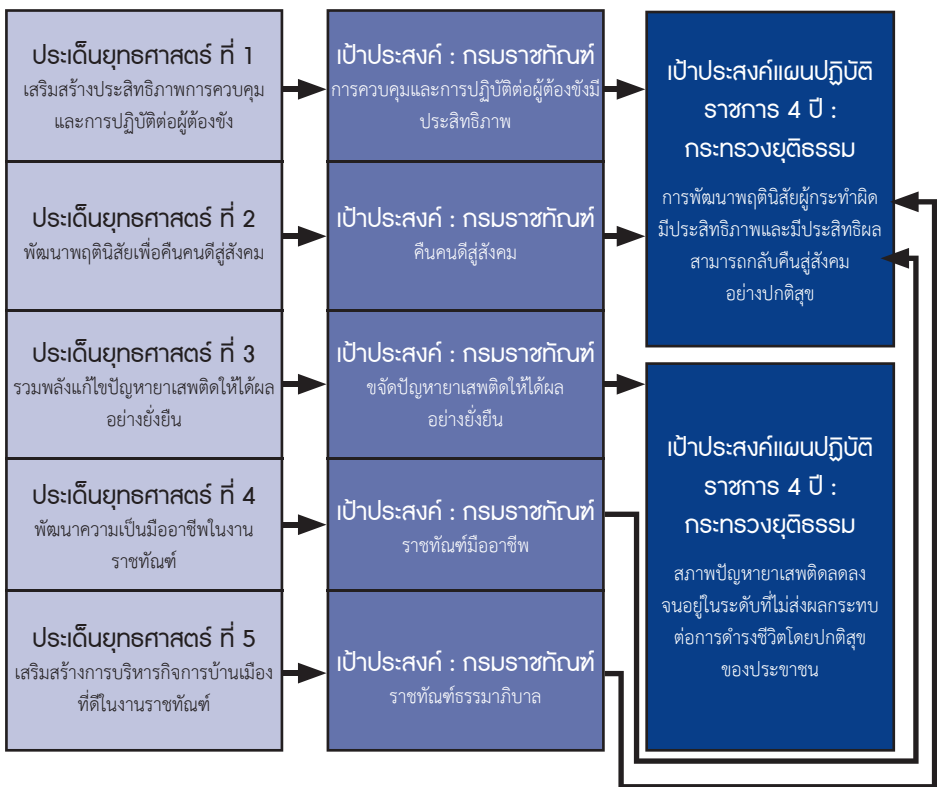
วิสัยทัศน์

กรมราชทัณฑ์ เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัย ผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดี มีคุณค่าสู่สังคม

พันธกิจ

1. ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีพ
2. บำบัด ฟื้นฟู และแก้ไขพฤตินิสัยของ ผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ

ผังความเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์กรมราชทัณฑ์ เป้าหมายการให้บริการกรมราชทัณฑ์ เป้าหมายการให้บริการกระทรวงยุติธรรม

ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติ โดยสังคมให้การยอมรับ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักราชาวิทยาลัย และหลักทัณฑ์วิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ

3. ดำเนินการเกี่ยวกับการสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง

4. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ความเป็นมา

ในบริบทของกรมราชทัณฑ์ความรู้สึกของประชาชนทั่วไปคือคุก และนักโทษที่ถูกตัดสินให้รับโทษจากการกระทำความผิดอาญา จึงน่ากลัวทั้งสถานที่และคน จนใครก็ไม่ประสงค์ที่จะเข้าไปสัมผัส และหากมองไปถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุมผู้กระทำความผิดที่มีอัตรากำลังจำกัด ยิ่งเป็นเรื่องยากมากที่จะทำการควบคุม และดำรงตนบนอำนาจหน้าที่ด้วยความดีและสุจริต และยิ่งยากขึ้นไปอีกที่จะสร้างพฤติกรรมดีและอาชีพให้ผู้กระทำความผิดออกไปเป็นคนดีที่สังคมยอมรับได้ แต่ปัจจุบันผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้ประจักษ์ต่อสังคม จนเรือนจำกลายเป็นแหล่งสร้างโอกาสใหม่ในทางสังคมและสร้างคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์แก่

ผู้ต้องขัง จนมีความพร้อมกลับเข้าดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข พร้อมกับปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในองค์กร และวิถีชีวิตของเจ้าหน้าที่ชั้นใหม่ ให้เกิดภาวะธรรมอันเป็นพื้นฐานที่ดีภายในระบบงานและในบุคคล โดยใช้แนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องชี้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้ประกาศเป็นนโยบายและทุกภาคส่วนได้ร่วมดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นกระบวนการทั้งระบบ ทั้งอำนาจหน้าที่และปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กร มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนเข้าสู่วิถีแห่งองค์กรพอเพียงในปัจจุบัน

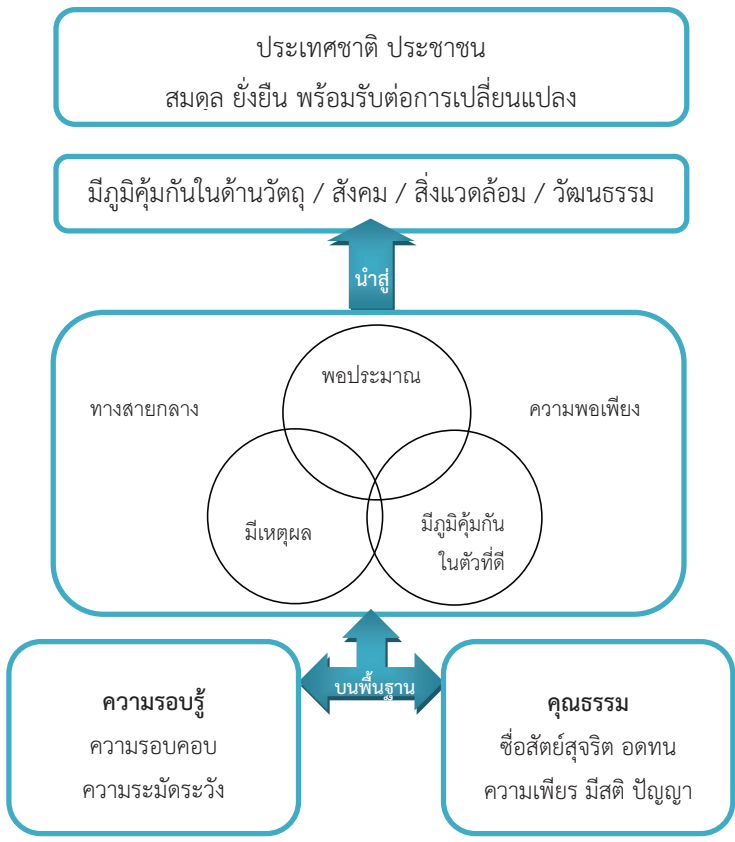

แรงบันดาลใจในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีที่สุดเพื่อให้เกิดความสุข ความสมดุล ความมั่นคง และยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในกรมราชทัณฑ์ คือ การสร้างกระแสสังคมของบุคลากรในกรมราชทัณฑ์ รวมถึงผู้ต้องขัง ให้มีการนำหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบแนวคิด หรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของตน ผ่านการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งความพอเพียงในที่สุด

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: มูลนิธิสถาบันและพัฒนาระเบียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555

ความพอประมาณ

มีการกำหนดมาตรฐาน และความโปร่งใส มาใช้กับงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ของ ส่วนราชการและเรือนจำอย่างประหยัดคุ้มค่า โดยจัดให้มีระบบการตรวจสอบและวัดมาตรฐาน

ที่ดี จนสามารถประหยัดการใช้งบประมาณและ ลดปัญหาด้านงบประมาณประจำปีที่มีจำกัด แต่ปริมาณภารกิจมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น

หรือเกิดเป็นรายได้ โดยยึดหลักการพัฒนาจาก ปัจจัยที่มีอยู่ประกอบการเสาะหาทรัพยากร จากภายนอกองค์กร ช่วยส่งเสริมจนเกิดความ พอเพียงในด้านความต้องการทรัพยากร นอกจาก การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีแล้ว ยังได้สร้างความ พอเพียงในการใช้ชีวิตของเจ้าหน้าที่และ ผู้ต้องขัง เพื่อสร้างความสมดุลในการดำเนินชีวิต ด้านงานอาชีพและด้านครอบครัว จนเกิดเป็น วิถีชีวิตใหม่ และเมื่อเกิดความพอเพียงแล้ว ยังมีการช่วยเหลือแบ่งปันกันทั้งในระดับบุคคล และระดับหน่วยงานย่อย

กรมราชทัณฑ์ยังได้จัดสวัสดิการแก่ เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังในการลดรายจ่ายและเพิ่ม รายได้ ตลอดจนลดพฤติกรรมเสี่ยงของเจ้าหน้าที่ ที่จะสร้างผลกระทบต่อการทำงาน และการ ใช้ชีวิตความพอประมาณดังกล่าวถูกจัดให้เป็น ระบบ และขับเคลื่อนด้วยทางสายกลางตาม อุดมภาพ จึงสร้างความพออยู่ พอกิน พอใช้ ได้อย่างสมดุลมั่นคง เช่น ข้าราชการราชทัณฑ์ พอเพียง การลดละเลิกอบายมุข มาตรการด้าน ประหยัดพลังงาน และการใช้วัสดุโครงการหนึ่ง คนให้หลายคนรับ เป็นต้น

ความมีเหตุผล

กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดวิธีการและ กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างคุณภาพและ เกื้อหนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน เช่น เกณฑ์ มาตรฐานเรือนจำ และเกณฑ์ความโปร่งใส มาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง

การสร้างเรือนจำชั่วคราวก่อนปล่อยแบบระบบ เปิดในภูมิภาค เป็นเรือนจำต้นแบบนำร่องการ คัดเลือกและเชิดชูผู้คุมพอเพียง ต้นแบบหมู่บ้าน ข้าราชการเศรษฐกิจพอเพียง โครงการทำดีเพื่อพ่อ โครงการ 8099 ข้าราชการราชทัณฑ์สู่วิถีชีวิต พอเพียง เป็นต้น ดังนั้นการสร้างกลไกวิธีการ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเกี่ยวพันและ เกี่ยวเนื่องอย่างเหมาะสมตามห่วงระยะเวลา ต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หน่วยงานภาครัฐราชการ อื่นๆ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น ภาคสังคมตลอด จนภาคความรู้หรือวิชาการร่วมกัน จนเกิดเป็น พลังขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ จึงเป็นความมี เหตุผลและเกิดเป็นทักษะทางการบริหารจัดการ ที่สะสมในเชิงความเชี่ยวชาญที่เป็นองค์ความรู้ อันมีค่าขององค์กร

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี

กรมราชทัณฑ์ได้สร้างภูมิคุ้มกัน ผลกระทบต่างๆ ที่อาจมาจากภายนอกและอาจ เกิดขึ้นจากภายใน ทั้งในการบริหารงานขององค์กร และภูมิคุ้มกันในระดับบุคคล โดยเฉพาะในระดับ บุคคลได้สร้างเกราะป้องกันภัยทั้งในเชิงร่างกาย และจิตใจ เนื่องจากเห็นว่าทรัพยากรมนุษย์เป็น ปัจจัยสำคัญที่สุดขององค์กรที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรในทุกด้าน และสิ่งที่เป็นจุดเด่น ของภูมิคุ้มกันคือการสร้าง “ธรรม” ทั้งในการ บริหารและการใช้ชีวิตของเจ้าหน้าที่ อันเป็นการ บริหารความเสี่ยงทั้งระบบในองค์กรซึ่งกิจกรรมที่ใช้

เช่น แผนบริหารความเสี่ยงการสร้างความยั่งยืน และระบบคุณธรรมในการบริหารโครงการ ราชธรรม กรมราชทัณฑ์ใช้หลักของศาสนาและ ทศพิศราชธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และลดพฤติกรรมเสี่ยง การเสริมสร้างความเป็นอยู่ของครอบครัว และการเสริมสร้างสมรรถนะทางร่างกาย ตลอดจน การสร้างระบบมาตรฐานงานและการตรวจสอบ ที่ดี เพื่อสร้างความโปร่งใส และลดโอกาสที่จะ เป็นช่องทางให้กระทำความผิด และภูมิคุ้มกัน ที่มาจากภายนอกองค์กรที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชน และ ภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐ และเอกชน โดยใช้ กระบวนการทางสังคม และการสร้างคุณค่า ความเป็นมนุษย์ในการฟื้นฟูผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ สู่สังคมอย่างเป็นที่ยอมรับในเรือนจำต้นแบบ 8 แห่ง ที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักธรรมะเป็นหลักในการปรับเปลี่ยนชีวิต และการสร้างอาชีพ เป็นต้น

ความรู้

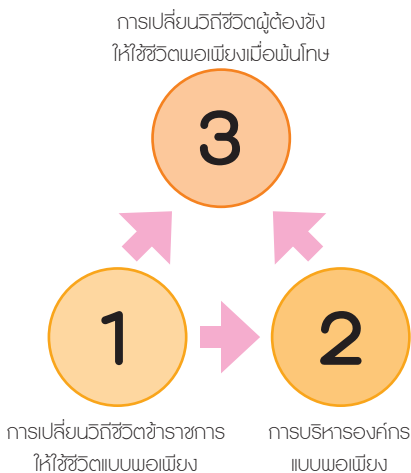
การให้ข้อมูลและการสร้างความรู้แก่ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ได้ให้ความสำคัญ และการ ดำเนินการอย่างจริงจัง โดยมีแผนจัดการความรู้ ทั้งทั้งองค์กร และผสมผสานความรู้ทางวิชาการ หลายสาขาไปจนถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ร่วมใช้ได้อย่างเหมาะสม กลมกลืนกันได้อย่างดี ทั้งนี้ องค์ความรู้ที่ใช้มีทั้งที่เป็นวิชาการบริสุทธิ์ และที่เป็นรูปธรรมในลักษณะตัวแบบหรือแบบ

สาธิตตัวอย่าง ซึ่งการให้ข้อมูลและความรู้นี้ จะผ่านสื่อและช่องทางที่หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะ เป็นสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อสารสนเทศ สารคดี นิทรรศการศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียง ที่จัดตั้งไว้ถึง 12 แห่ง นอกจากนั้นยังมีการพัฒนา บุคลากรให้เป็นวิทยากรที่สามารถเป็นเครือข่าย ผู้ให้ความรู้ได้อย่างกว้างขวางทั้งภายในองค์กร และให้ความรู้ต่อประชาชน การให้ความรู้มีได้ จำกัดเพียงแต่เจ้าหน้าที่ ยังได้ขยายผลไปสู่ ผู้ต้องขัง ในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว สู่สังคม

คุณธรรม

การสร้างภาวะธรรมเป็นจุดเน้นการสร้าง ความดีเป็นพื้นฐานของกรมราชทัณฑ์ทั้งระบบ เนื่องจากความสำเร็จในเรื่องต่างๆ ที่ดำเนินการ จะมาจากการมีพื้นฐานของความดีที่จะเป็น ภูมิคุ้มกันไปพร้อมกันด้วย และเครื่องมือที่ใช้เป็น ปรัชญาสำคัญของการสร้างความดีคือ หลักศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักจรรยาบรรณ ข้าราชการที่นำมาเป็นเครื่องขึ้นนำความคิดและ พฤติกรรม จนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของ เจ้าหน้าที่และขยายผลไปถึงผู้ต้องขังก่อนปล่อย ได้เป็นอย่างดี จนลดการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ และลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ปล่อย ออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้ จนเปลี่ยนภาพลักษณ์ ของกรมราชทัณฑ์จากเรือนจำเป็น “เรือนธรรม” ได้

แนวทางดำเนินการสู่องค์กรแห่งความพอเพียง ของกรมราชทัณฑ์

1. การเปลี่ยนวิถีชีวิตข้าราชการให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง
2. การบริหารองค์กรแบบพอเพียง
3. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตผู้ต้องขังให้ใช้ชีวิตพอเพียงเมื่อพ้นโทษ

เพื่อให้การดำเนินงานการเป็นองค์กรแห่งความพอเพียงบรรลุเป้าหมาย ทั้งในมิติการเปลี่ยนวิถีชีวิตข้าราชการให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง และการบริหารจัดการองค์กรแบบพอเพียง กรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินองค์กรแห่งความพอเพียงไว้ 8 ประการ ดังนี้

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

กลยุทธ์ที่ 1 การใช้ชีวิตพอประมาณ และการพึ่งตนเอง

สมาชิกในชุมชนมีรายได้ที่พอเพียงกับรายจ่าย ไม่มีหนี้สิน และรู้จักการออมเพื่อให้ชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ จัดทำบัญชีครัวเรือน กองทุนสวัสดิการปลูกผักกิมมี้ ประกวดผู้คุมพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 2 การมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

สมาชิกในชุมชนยึดมั่นคุณธรรม ปฏิบัติตาม กฎระเบียบ กฎหมาย มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ปราศจากการทุจริต และประพฤติมิชอบ โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ โครงการเจ้าหน้าที่สีขาวเรือนจำใสสะอาด ตักบาตรอาทิตย์ละ 2 ครั้ง ประกวาดผู้คุมดีเด่น

กลยุทธ์ที่ 3 การเสริมสร้างความสุขในครอบครัวและการพัฒนาทางจริยธรรม

สมาชิกในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาในครอบครัว และเป็นแนวทางในการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งและอบอุ่น โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น วัดใจในธรรมะในครอบครัว โครงการสุขสันต์วันอาทิตย์ครอบครัวสัมพันธ์

กลยุทธ์ที่ 4 การปลอดอบายมุข

สมาชิกในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับโทษและกฎหมายเกี่ยวกับอบายมุข และเพื่อให้มีแนวทางในการลดละเลิกอบายมุข โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น งดเหล้าเข้าพรรษา งดเหล้าในวันสำคัญทางศาสนา สายลับปราบอบายมุข หมู่บ้านราชทัณฑ์ 2 ปลอด (เหล้า/บุหรี่ย)

กลยุทธ์ที่ 5 ความสามัคคีและรวมพลัง

สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เกิดพลังเข้มแข็งภายในกลุ่ม โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ ชุมชนพิทักษ์ความสะอาด โครงการหนึ่งรักราชทัณฑ์ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ แข่งขันกีฬาเพื่อความสามัคคี

กลยุทธ์ที่ 6 การส่งเสริมสุขภาพอนามัย

สมาชิกในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต การป้องกันโรค และมีระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการยิ้มวันละนิด จิตแจ่มใส การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย

โครงการวิ่งรอบคูเดินวันละนิด ชีวิตเบิกบาน

กลยุทธ์ที่ 7 การพัฒนาตนเองและการสร้างเครือข่ายความรู้

สมาชิกในชุมชนมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีการถ่ายทอด และการแบ่งปันความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การนิเทศงาน มุมการเรียนรู้ ห้องสมุดกำแพง ครู 5 นาที

กลยุทธ์ที่ 8 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัย และมีระบบการบริหาร การตรวจสอบใช้ทรัพยากรและการเพิ่มพูนทรัพยากร เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ในเรื่องผลประโยชน์ในการใช้ทรัพยากร โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ โครงการกระดาษรีไซเคิล โครงการปั่นจักรยาน ประกวดสิ่งประดิษฐ์เหลือใช้ โครงการของเก่าไม่ไร้ค่า

สำหรับการดำเนินงานในส่วนของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตผู้ต้องขัง ให้ใช้ชีวิตพอเพียง เมื่อพันโทฯ กรมราชทัณฑ์ได้รับพระดำริจากพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในปี 2553 โดยการน้อมนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับผู้ต้องขัง โดยมีต้นแบบการเรียนรู้มาจากการศึกษาศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก ของอดีตผู้ใหญ่บ้าน นางนงนุช คำคง (ผู้ใหญ่จอย) ตำบลบ้านแห อำเภอมือเมือง จังหวัดอ่างทอง เพื่อนำมาจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในเรือนจำ/ทัณฑสถาน โดยเน้นการแก้ไข พื้นฟู และพัฒนาพฤติกรรมดี เป็นการ

เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษ ที่ผ่านการคัดเลือกจากรมราชทัณฑ์ ดังนั้น กรมราชทัณฑ์จึงได้ทำการคัดเลือกเรือนจำชั่วคราว จำนวน 4 แห่ง เป็นเรือนจำนำร่อง ได้แก่

1. เรือนจำชั่วคราวดอยราง สังกัดเรือนจำกลางเชียงราย
2. เรือนจำชั่วคราวแค่น้อย สังกัดเรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เรือนจำชั่วคราวเขาพลอง สังกัดเรือนจำจังหวัดชัยนาท
4. เรือนจำชั่วคราวเขาระกา สังกัดเรือนจำจังหวัดตราด

โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามโครงการกำลังใจในพระดำริฯ เพื่อเป็นการสนองพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำ โดย

มุ่งหวังให้ผู้ต้องขังได้เกิดทักษะ ความรู้ ความชำนาญ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและพึ่งพาตนเองได้ภายหลังก่อนพ้นโทษ ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก และได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าร่วมโครงการฯ ในรุ่นที่ 1 พร้อมจัดการอบรมให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำชั่วคราว 4 แห่ง โดยวิทยากรจากมูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภา) ยามยาก

ต่อมา ในปีงบประมาณ 2558 กรมราชทัณฑ์ได้ขยายเรือนจำนำร่องศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นอีก จำนวน 2 แห่ง รวมเป็น 6 แห่ง เพื่อรองรับการดำเนินการตามโครงการกำลังใจในพระดำริฯ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ได้แก่

1. เรือนจำชั่วคราวโคกตาบัน สังกัดเรือนจำกลางสุรินทร์
2. เรือนจำชั่วคราวเหรียญห้อง สังกัดเรือนจำจังหวัดตรัง

ผลสัมฤทธิ์จากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเรือนจำบำรุง 6 แห่ง

ในปีงบประมาณ 2558 กรมฯ ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลในเรือนจำโดยมีผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมจากการประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. เรือนจำชั่วคราวดอยราง สังกัดเรือนจำกลางเชียงราย มีพื้นที่ทั้งหมด 75 ไร่ 2 งาน พื้นที่ดังกล่าวได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยพื้นที่ 52 ไร่ เป็นสวนยางพาราและสวนสมุนไพรมีแปลงปศุสัตว์ 4 ไร่ เรือนนอน 5 ไร่ แปลงเกษตร 10 ไร่ และบ้านคนต้นแบบ 4 ไร่

- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรือนจำชั่วคราวดอยราง ได้ใช้พื้นที่ในการดำเนินงานตามโครงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแบ่งพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสะดวกในการฝึกอบรมผู้ต้องขังในด้านต่างๆ เช่น การทำนา ปลูกพืชผักสวนครัวและพืชไร่ ปลูกพืชสมุนไพรและยางพารา เลี้ยงสุกรเนื้อ ไก่พันธุ์พื้นเมือง ไก่ชน ปลาตูก ปลาไน ปลาใน และฐานการเรียนรู้การทำปุ๋ยหมัก น้ำส้มควันไม้

2. เรือนจำชั่วคราวแค่น้อย สังกัดเรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ มีพื้นที่ทั้งหมด 237 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน พื้นที่ประมาณ 20 ไร่ ได้จัดให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ปลูกป่า และอีกส่วนเป็นพื้นที่โครงการเสริมสวย นวดเพื่อสุขภาพ บริการล้างรถยนต์ จำหน่ายอาหารและสินค้าที่ได้จากผลผลิตของเรือนจำ

- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรือนจำชั่วคราวแค่น้อย ได้ใช้พื้นที่ในการดำเนินงานตามโครงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแบ่งบ้านการเรียนรู้เพื่อสะดวกในการฝึกอบรมผู้ต้องขังในด้านต่างๆ คือ มีการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ และผลไม้ เช่น ฝรั่งพันธุ์มัจฉา ชมพู่ การทำนา การขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับเพื่อจำหน่าย การเลี้ยงโค สุกรเนื้อ ปลาตูก การเลี้ยงและเพาะพันธุ์ปลาตูก และฐานเรียนรู้น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เกษตรอินทรีย์ น้ำยาเอนกประสงค์ 1 และน้ำยาเอนกประสงค์ 2

3. เรือนจำชั่วคราวเขาพลอง สังกัด

เรือนจำจังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ทั้งหมด 277 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน พื้นที่ประมาณ 50 ไร่ ได้จัดให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และอีกส่วนเป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจประเภทไม้ยืนต้น เช่น มะม่วง ส้มโอ ฯลฯ

- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรือนจำชั่วคราวเขาพลอง ได้ใช้พื้นที่ในการดำเนินงานตามโครงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแบ่งบ้านการเรียนรู้เพื่อสะดวกในการฝึกอบรมผู้ต้องขังในด้านต่างๆ ดังนี้ การปลูกพืชผักสวนครัว และพืชไร่ การขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับและปลูกพืชสมุนไพร การเลี้ยงโค กระบือ สุกรเนื้อ ไก่พันธุ์พื้นเมือง ปลาตก ปลาชนิดแดงและกบ ฐานเรียนรู้ น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เกษตรอินทรีย์ และน้ำยาเอนกประสงค์ ฯลฯ

4. เรือนจำชั่วคราวเขาระกำ สังกัด

เรือนจำจังหวัดตราด มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 777 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 พื้นที่ประมาณ 30 ไร่ ได้จัดให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 2 ยังคงเป็นพื้นที่ป่าเบญจพรรณ และส่วนที่ 3 เป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจประเภทไม้ยืนต้น เช่น มังคุด เงาะ ลองกอง เป็นต้น

- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรือนจำชั่วคราวเขาระกำ ได้ใช้พื้นที่ในการดำเนินงานตามโครงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแบ่งบ้านการเรียนรู้เพื่อสะดวกในการฝึกอบรมผู้ต้องขังในด้านต่างๆ คือ เกษตรอินทรีย์ โดยการปลูกพืชผักสวนครัว การขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ การเลี้ยง โค สุกรเนื้อ สุกรป่า เป็ด ไก่ ปลาตก การเลี้ยงและเพาะพันธุ์ปลาตก กบ การเพาะเลี้ยงไรแดง ฐานเรียนรู้ น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เกษตรอินทรีย์ และน้ำยาเอนกประสงค์

**5. เรือนจำชั่วคราวโคกตาบัน สังกัด
เรือนจำกลางสุรินทร์** มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ
851 ไร่ 1 งาน 73 ตารางวา

- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรือนจำ
ชั่วคราวโคกตาบัน ได้ใช้พื้นที่ในการดำเนินงาน
ตามโครงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาปรับใช้ในเรือนจำ โดยมีการฝึกอบรมผู้ต้องขัง
ในด้านต่างๆ คือ เกษตรอินทรีย์ การปลูกพืช
ผักสวนครัว การขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ
การเลี้ยงโค สุกรเนื้อ สุกรป่า เป็ด ไก่ การเลี้ยง
และเพาะพันธุ์ปลาดุก กบ ฐานเรียนรู้น้ำหมัก
ชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เกษตรอินทรีย์ น้ำยา
อเนกประสงค์ และการทำน้ำส้มควันไม้

**6. เรือนจำชั่วคราวเหรียญทอง
สังกัดเรือนจำจังหวัดตรัง** มีพื้นที่ทั้งหมด
ประมาณ 262 ไร่ 53 ตารางวา

- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรือนจำ
ชั่วคราวเหรียญทอง ได้ใช้พื้นที่ในการดำเนินงาน
ตามโครงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาปรับใช้ในเรือนจำ โดยมีการฝึกอบรมผู้ต้องขัง
ในด้านต่างๆ คือ การเกษตร การปลูกยางพารา
กาแฟ และสวนป่า การเลี้ยงสุกร เป็ดไข่ ปลาดุก
และกบ ฐานเรียนรู้น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก
เกษตรอินทรีย์ น้ำยาอเนกประสงค์ และการทำ
น้ำส้มควันไม้

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงสุด แต่กระบวนการการสร้างวิถ้องค์กรแห่งความพอเพียงยังได้รับการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง นั่นเป็นเพราะมีการวางแผนและการปลูกฝังในลักษณะของวัฒนธรรมทางการบริหาร และการสร้างวิถีชีวิต ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้ประเมินผลสำเร็จด้วยการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลองค์กรแห่งความพอเพียงไว้ 8 ด้าน ปรากฏว่าเรือนจำทั่วประเทศจำนวน 138 แห่งในปี พ.ศ. 2552 ผ่านเกณฑ์

การประเมินถึง 98 แห่งหรือร้อยละ 71 และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการสู่วิถีชีวิตพอเพียงจำนวน 9,824 คน จากเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 11,247 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 87.35 นอกจากนี้ความพอเพียงในองค์กรอย่างกว้างขวางแล้ว กรมราชทัณฑ์และเรือนจำต้นแบบยังเป็นแหล่งให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้าศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

รางวัลความสำเร็จ

- รางวัลความสำเร็จระดับดีในการพัฒนาข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการจากสำนักงาน ก.พ.
- รางวัลหน่วยงานบริหารงานบุคคลดีเด่นและรางวัลนักบริหารทรัพยากรบุคคลดีเด่นจากมูลนิธิพันเอกจินดา ณ สงขลา
- รางวัลการบริหารทรัพยากรบุคคลดีเด่นด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคล
- รางวัลหน่วยงานดีเด่นการบริหารทรัพยากรบุคคลจากสำนักงาน ก.พ.
- โล่ประกาศเกียรติคุณการบริหารงานดีเด่นด้านการขับเคลื่อนองค์กรแห่งความพอเพียง
- รางวัลชนะเลิศบุคลากรผู้ดำเนินงานมุมการเรียนรู้ดีเด่น
- รางวัลสังข์เงินด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
- รางวัลรองชนะเลิศถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครั้งที่ 2 ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง

แผนที่

ลำดับ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน กปร.	ประเภท	จังหวัด	โทรศัพท์
ภาคกลาง				
1.	นายประมาณ ประสงค์สันติ	ประชาชนทั่วไป	กาญจนบุรี	08 7903 0912
2.	นายวินัย สุวรรณไตร	ประชาชนทั่วไป	ฉะเชิงเทรา	09 4861 9205
3.	นายสำรอง แดงพลับ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เพชรบุรี	08 9076 4325
4.	นายณรงค์ บัวสี	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	กรุงเทพฯ	08 7357 6444
5.	นายยวง เขียวนิล	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	นนทบุรี	08 1929 9159
6.	นายปรีชา เหมภรณ์	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	กรุงเทพฯ	08 9886 0983
7.	กลุ่มส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว ชุมชนบ้านไทรใหญ่	กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่	นนทบุรี	08 0076 8989
8.	ชุมชนบางรักน้อย	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นนทบุรี	08 1316 0805
9.	ชุมชนเพชรารุทธาน 2	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	กรุงเทพฯ	02 5211 190
10.	เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	เพชรบุรี	08 9486 1509
11.	ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	หน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง	กรุงเทพฯ	02 2800 180 ต่อ 2331-2
12.	กรมราชทัณฑ์	หน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง	นนทบุรี	08 3954 7824
13.	บริษัท ของเดอไทยออร์แกนิกฟู้ด จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	สุพรรณบุรี	08 1489 9323
14.	กลุ่มสตรีผลิตภัณฑ์ของใช้ ในครัวเรือน	ธุรกิจขนาดย่อม	เพชรบุรี	08 7988 7801
15.	บริษัท บาธรูม ดีไซน์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	ปทุมธานี	02 6837 322 - 3
16.	ห้างหุ้นส่วน สมศักดิ์แกลงเซอร์วิส จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	ระยอง	08 9541 4442
17.	บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	02 3354 658
18.	บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	02 7398 000
19.	บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนีเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	02 2028 000
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				
20.	นายแสนหมั่น อินทรไชยา	ประชาชนทั่วไป	อุดรธานี	08 6167 8524
21.	นายทวี ประหา	ประชาชนทั่วไป	มุกดาหาร	08 0059 3243

ลำดับ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน กปร.	ประเภท	จังหวัด	โทรศัพท์
22.	นายสุนัน เฝ้าหอม	ประชาชนทั่วไป	ขอนแก่น	08 0186 8617
23.	นายจันทร์ที ประทุมภา	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	นครราชสีมา	08 9948 4737
24.	นางพิมพ์ โดดันคำ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	สกลนคร	08 0748 3133
25.	นายบุญแทน เหลาสุพะ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เลย	08 3346 0287
26.	กลุ่มข้าวคุณค่า ชวานาคณธรรม	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	ยโสธร	08 8073 4277
27.	กลุ่มเกษตรยั่งยืนอำเภอกันทรวิชัย	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	มหาสารคาม	08 9618 4075
28.	ชุมชนบ้านท่าเรือ	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นครพนม	08 8335 5819
29.	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	บุรีรัมย์	04 4631 883
30.	บริษัท โสมภาส เอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	มหาสารคาม	08 1052 1270

ภาคเหนือ

31.	นายสุพจน์ โคมณี	ประชาชนทั่วไป	นครสวรรค์	08 1041 0911
32.	นายผล มีศรี	ประชาชนทั่วไป	พะเยา	08 1174 9928
33.	นายสมมาตร บุญฤทธิ์	ประชาชนทั่วไป	กำแพงเพชร	08 6207 1285
34.	นางเป็ริยวจันทร์ ต๊ะตันยาง	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 1706 9687
35.	นายประพันธ์ ศรีสุวรรณ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	แพร่	08 5252 2835
36.	นายบุญเป็ง จันต๊ะภา	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 9559 2171
37.	กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	พะเยา	08 1023 8350
38.	กลุ่มเกษตรศูนย์เครือข่ายปราชญ์ ชาวบ้านเกษตรยั่งยืน ตำบลศรีเมืองชุม	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 1025 5598
39.	ชุมชนบ้านดอกบัว	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	พะเยา	08 9430 4286
40.	โรงพยาบาลหนองม่วงไข่	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	แพร่	05 4647 458 - 60

ภาคใต้

41.	นายสมพงษ์ พรผล	ประชาชนทั่วไป	พังงา	08 9123 1589
42.	นายสมชาย นิลอนันต์	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	สุราษฎร์ธานี	08 9592 1764
43.	นายพินัย แก้วจันทร์	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	ยะลา	08 1388 5161
44.	ชุมชนบ้านบางโรง	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	ภูเก็ต	08 1892 9204
45.	เทศบาลตำบลปลายพระยา	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	กระบี่	07 5687 141
46.	บริษัท พรทิพย์ ภูเก็ต จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	ภูเก็ต	07 6261 555
47.	บริษัท แพลนครีเอชั่นส์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	ตรัง	02 2379 070

“เรือนจำ เป็นเรือนธรรม”

ผู้จัดพิมพ์ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร)
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36
ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ
โทร. 0-2447-8500-6 โทรสาร : 0-2447-8562
www.rdpb.go.th

พิมพ์ครั้งแรก : เมษายน 2553

จำนวนพิมพ์ : 3,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิชย์

